

Türkiye ile Almanya arasında Ticari mübadelelerin tanzimi ile Tediye-lerin tanzimi hakkında 9 birinciteşrin 1941 tarihinde Ankara'da akit ve imza olunan iki Anlaşma ile bu Anlaşmalara bağlı Protokol ve mektupların tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân: 22 . XII . 1941 - Sayı: 4990)

No.
4153

Kabul tarihi
15 . XII . 1941

BİRİNCİ MADDE — 9 birinciteşrin 1941 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye ile Almanya arasında Ticari mübadelelerin tanzimine dair Anlaşma, Türkiye ile Almanya arasında Tediye-lerin tanzimine dair Anlaşma ile bu Anlaşmalarla aynı zamanda imzalanan Protokol ve mektuplar kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerini tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

18 kânunuevvel 1941

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDA TİCARİ MUBADELELERİN TANZİMİNE DAİR ANLAŞMA

Türk Hükûmeti ile Alman Hükûmeti arasında âtideki hususlar kararlaştırılmıştır:

Madde — 1

Türk Hükûmeti ile Almanya Hükûmeti iki memleket arasındaki ticarî mübadelelerin halihazır şartları dahilinde mümkün olan azamî vüsati iktisap eylemesine her şekilde sarfı gayret edeceklerdir. Bu maksatla mübadelelerin kontrolüne mütedair formalitelerin basitleştirilmesi hususunda Taraflardan birince ızhâr olunacak temennileri hayırlıklarla tetkik edeceklerdir.

Madde — 2

Türk Hükûmeti ile Alman Hükûmeti, her biri kendisine taallûk ettiği nisbette, I ve I A numaralı listelerde yazılı malların iki memleket arasında bilfiil mübadele edilmesine itina edeceklerdir.

Bu maksatla mezkûr malların işbu Anlaşma çerçevesi dahilinde ihracına müteallik müsaade-leri gereken bütün kolaylıklarla vereceklerdir.

I ve I A listeleri mucibince yapılacak mübadelelere munzam olarak, II numaralı listede anılan mallar her nevi Alman malına mukabil, işbu Anlaşma çerçevesi dahilinde, Almanyaya ihraç edilebilecektir.

Ancak, II numaralı liste karşılığını teşkil edecek Alman ihracatı aşağıdaki şekilde tevzi edilmiş olacaktır:

% 50 si:

a) I A listesinde anılan mallar (harp malzemesi, bakır mamulâtı ve pancar tohumu hariç),

b) Hırdavatçılık maddeleri, demir ve sair madenden mamul mallar,
% 50 si : Her nevi Alman malı.

Madde — 3

Türk Hükûmeti ile Alman Hükûmeti, I numaralı listede anılan malların Türkiyeden ihracına, I A numaralı liste mucibince Türkiyeye ithal olunacak veya Türk gümrüklerine vâsıl olacak malların kıymeti nisbetinde ve mezkûr I numaralı listenin bazı kalemlerine diğer kalemlerin zararına olarak yüklenilmesini önleyecek bir seyir şekline göre, I A listesi mallarının mukabilinde, müsaade edileceği hususunda mutabık kalmışlardır. İşbu sistem gereği gibi tatbik edilmediği takdirde Hükûmet komisyonları, Taraflardan birinin talebi üzerine, vaziyete çare bulmak gayesile müdahale edeceklerdir.

II numaralı listede anılan mallar ile bunların karşılığını teşkil eden mallar arasında yapılacak mübadeleler için de aynı usul tatbik olunacaktır.

I ve I A listeleri mucibince yapılacak mübadeleler ile II numaralı liste ile ilgili bulunan mübadeleler, II numaralı liste karşılığı olarak Türkiyeye vaki Alman ithalâtı kıymetinin - bu Anlaşmanın tatbiki müddetince - I A numaralı liste mucibince yapılacak Alman ithalâtı kıymetinin hiç olmazsa % 75 ni teşkil edecek bir cereyan tarzına göre vaki olacaktır.

Yukarıki hükümler mahfuz kalmak şartile, işbu Anlaşmanın tatbiki müddetince, kıymetler arasındaki muvazene prensibinden, iki Hükûmetçe kararlaştırılacak miktarlar nisbetinde, muvakkaten inhiraf olunabilecektir.

Tayin edilmiş bulunan işbu fark hadlerine vâsıl olununca her iki Hükûmet muvazeneyi temine hâdim tedbirleri alabileceklerdir.

Her iki Hükûmetten birinin talebi üzerine bu gibi muvazene farklarını önlemek veya bozulan muvazeneyi, yukarıki fıkra hükümleri mahfuz kalmak şartile, yeniden tesis çarelerini araştırmak gayesile temasa geçilebilecektir.

Madde — 4

Türk Hükûmetile Alman Hükûmeti, meri umumî rejimleri çerçevesi dahilinde, işbu Anlaşma hükümlerince mübadele edilecek olan mallar için döviz müsaadesi (Almanya) veya ithal müsaadesi (Türkiye) vereceklerdir.

Madde — 5

İşbu Anlaşma mucibince, Türkiyede istihsal olunan veya esaslı surette işlenen veyahut başka bir şekle ifrağ muamelesi gören mallar türk malı, Almanyada istihsal olunan veya esaslı surette işlenen ve yahut başka bir şekle ifrağ muamelesi gören mallar da Alman malı itibar olunur. Almanya tabirile Alman gümrük ülkesi ve serbest muntakaları ve limanları (Zollauschlüsse) kasdolunmaktadır.

Madde — 6

Türkiyeden Almanyaya ve Almanyadan Türkiyeye ihraç olunacak malların bedeli, satış mukavelelerinde hilâfına hüküm bulunmadıkça, ithal olunduıkları memlekette gümrüklenmelerinden en geç bir ay sonra tediye olunur.

Vaki siparişlerin, kısmen avans suretile tediyesine, işbu avanslar ticarî teamül hadleri dahilinde bulunmak şartile, yukarıdaki hükmün mâni bulunmadığını beyanda her iki Hükûmet mutabıktır.

Madde — 7

Her iki memlekette vazifesi Türk - Alman İktisadî Anlaşmalarının tatbikatile ilgili bütün meseleleri tanzim etmek olan, birer Hükûmet komisyonu kurulacaktır.

Her iki Hükümet yekdiğerine kendi komisyonunun kimlerden müteşekkil olacağını mümkün olan süratle bildirecektir.

Bu komisyonlar, Reislerden birinin talebi üzerine, toplanacaklardır.

Her Komisyondan bir aza, diğer memleket Hükümet merkezinde, öteki Komisyonla, lüzumu halinde, cari muamelât hakkında görüşmeğe memuredilecektir.

Madde — 8

İşbu Anlaşma 31 mart 1943 tarihine kadar meriyette kalacaktır.

İşbu Anlaşmanın inkızası tarihinden en geç üç ay evvel iki Hükümet, ticaret mübadelelerinin yeni bir tanzimi esaslarını kararlaştırmak üzere, temasa geleceklerdir.

İşbu Anlaşma bu günden itibaren muvakkaten tatbik edilecektir. Her iki Hükümet Berlinde bu Anlaşmanın katı meriyete gireceği tarihi mümkün olan süratle yekdiğerine bildireceklerdir.

Ankarada dokuz birinci teşrin bin dokuz yüz kırk bir tarihinde, türkçe ve almanca, her bir dil için ikişer aslı nüsha tanzim edilmiştir.

Ş. Saracoğlu
N. Menemencioğlu
H. N. Keşmir

Franz Von Papen
Carl Clodius

Liste : I

Fob kıymet
Milyon Türk lirası

1. Maden cevherleri ve madenler - 2. Zeytinyağı - 3. Tiftik ve sair keçi kıl-ları - 4. Pamuk - 5. Yağlı taneler - 6. Küsbe - 7. Palamut ve sumak - 8. Pala-mut hulâsası - 9. Afyon - 10. Deri - 11. Ketten, kendir ve döküntüleri - 12. Pa-muk ve ipek döküntüsü - 13. Fasulya - 14. Bakla - 15. Nohut - 16. Darı - 17. Kepek - 18. Paçavra - 19. Süt tozu.

55

N. M.

C. C.

H. N. K.

Liste : I - A.

Cif kıymet
Milyon Türk lirası

1. Harp malzemesi - 2. Demir ve çelikler, makineler, nakil ve cer vasıtaları - 3. Bakır mamulleri - 4. Tibbî ecza - 5. Kâğıt ve sellüloz - 6. Pancar tohumu ve-ya, mümkün olmazsa, mutabık kalınacak diğer maddeler.

55

N. M.

C. C.

H. N. K.

Liste : II

Fob kıymet
Milyon Türk lirası

1. Balık - 2. Tütün - 3. Kitre - 4. Kuru üzüm - 5. İncir ve hurda incir - 6. Fındık - 7. Sair kuru meyveler - 8. Kuşyemi - 9. Meyan kökü ve hulâsası - 10. Yumurta - 11. Şarap ve kanyak - 12. Sünger - 13. Barsak - 14. Anason - 15. Mazı - 16. Muhtelif maddeler (Halı, sigala yağı, nebatî boyalar, lületaşı, göven, yaş meyveler, balmumu, postlar ve mutabık kalınacak sair maddeler) -

41

N. M.

C. C.

H. N. K.

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDAKİ TEDİYELERİN TANZİMİNE DAİR ANLAŞMA

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Alman Hükûmeti âtideki hükümler hakkında mutabık kalmışlardır :

Madde — 1

İşbu Anlaşmanın çerçevesi dahilinde tediye vecibeleri bahis mevzuu oldukça Türkiye ile Almanya arasındaki tediyaat hizmeti Almanyada münhasıran «Deutsche Verrechnungskasse» ve Türkiyede münhasıran Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası vasıtasile ifa edilecektir.

Madde — 2

Bu günkü tarih ile imzalanmış olan Türk - Alman mal mübadelesinin tanzimine dair Anlaşmaya tevfi kan ticarî mübadelelerden mütevellit olarak Türk alacaklılar lehine Alman borçlular ve Alman alacaklılar lehine Türk borçlular tarafından yapılacak tediyaat ve keza lik - diğ er Anlaşmalar mevzuatına tâbi tediyaat hariç olmak üzere - bütün sair tediyaat, her iki memleketin birinden diğ erine sermaye naklini tazammun veya döviz ihracını intaç etmemek ve her iki memlekette carî umumî rejime müteallik ahkâm mahfuz kalmak şartile işbu Tediye Anlaşmasının hükümlerine tâbi olacaklardır.

Madde — 3

İşbu Anlaşma ahkâmı mucibince Türkiye için tediyaat yapacak Alman borçlular borçlu buldukları meba liğ i, vadelerinde, «Deutsche Verrechnungskasse» tarafından Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası namına Rayşmark üzerinden açılacak faizsiz (A) hesabına Rayşmark olarak yatırılacaktır.

Madde — 4

İşbu Anlaşma ahkâmı mucibince Almanya için tediyaat yapacak Türk borçlular borçlu buldukları meba liğ i, vadelerinde, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası tarafından Berlindeki «Deutsche Verrechnungskasse» namına Türk lirası üzerinden açılacak faizsiz (A) hesabına Türk lirası olarak yatırılacaktır.

Madde — 5

Her iki memleketin borçluları tarafından yukarıki 3 ncü ve 4 ncü maddeler mucibince vaki tediyat ibra hükmünü haiz olacaklardır.

Madde — 6

«Deutsche Verrechnungskasse» ile Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası işbu Anlaşma mucibince icra ettikleri tahsilâta ait ihbarnameleri birbirlerine günü gününe göndereceklerdir.

Her tahsil ihbarnamesi Rayşmark üzerinden meblağı, karşısında Türk lirası miktarını ve keza-lik hak sahiplerine tediyatı teshil için muktazi kayıtları ihtiva edecektir.

Bir matlub Rayşmark veya Türk lirasından gayri bir para üzerinden tayin edilmiş bulunması halinde bu dövizin balığı dahi, mevzubahs ihbarnameler üzerinde gösterilecektir.

Madde — 7

Rayşmarkların türk lirasına ve türk liralarmın Rayşmarka tahvili tarzı, Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ile «Deutsche Verrechnungskasse» tarafından müştereken tesbit edilecektir.

Şurası mukarrerdir ki her iki müessese tarafından bu suretle tesbit edilen Rayşmark - Türk lirası rayici, işbu Anlaşmanın dokuzuncu maddesinde derpiş edilen günlük takas rayici olarak tatbik edilecektir.

Matlubat Rayşmark veya Türk lirasından gayri paralar ile muharrer bulunduğu takdirde tahvil muameleleri, Almanyada Berlin borsasının resmî rayiçlerine ve bu kayıtların fıkdanı halinde mevzubahs paranın Almanya dahilinde muteber takas rayiçlerine istinaden, ve Türkiyede İstanbul borsası rayiç kayıtlarına ve bu kayıtların fıkdanı halinde Türkiye Cumhuriyet Merkez bankasının resmî rayiçlerine istinaden icra edilecektir.

Madde — 8

Hak sahiplerine yapılacak tediyeler işbu Anlaşmanın üçüncü ve dördüncü maddelerinde mevzubahs «A» hesaplarının mevcutları nisbetinde ve para yatırıldıkça, zaman sırasile, her memlekette millî para üzerinden olmak üzere Türkiyede Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ve Almanyada «Deutsche Verrechnungskasse» marifetile yapılacaktır.

Madde — 9

«Deutsche Verrechnungskasse» ile Türkiye Cumhuriyet merkez bankası iki «A» hesabı bakiyeleri arasında her gün bir takas muamelesi yapacaklardır. Bu takas muamelesinin teknik şekillerini her iki müessese müştereken tesbit edeceklerdir.

Madde — 10

Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ve «Deutsche Verrechnungskasse» ticarî mübadelelerin tanzimine dair Anlaşmanın 6 ncı maddesine tevfikan «A» hesabına avans ve alelhesap tediyeler kabul edecekler ve bunlara ait ihbarnameleri işbu Anlaşmanın 6 ncı maddesine tevfikan birbirlerine göndereceklerdir.

Madde — 11

Her iki Âkidin salâhiyettar makamları, kendi memleketlerine mensup ithalâtçıların, tediyelerini işbu Anlaşma hükümlerine tebaan icra etmeleri hususuna nezaret edeceklerdir.

Madde — 12

İşbu Anlaşmanın iyi bir surette işlenmesini temin için muktazi teknik şekilleri tesbit etmek «Deutsche Verrechnungskasse» ile Türkiye Cumhuriyet Merkez bankasına ait olacaktır.

Madde — 13

I - Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ile Deutsche Verrechnungskasse nezdinde bu âne kadar tutulagelmış olan «A» hesapları kapanacak ve mevcut bakiye âtideki şekilde istimal edilecektir.

a) 2 000 000 Türk liralık bir meblâğ eski «A» hesabından çıkarılarak Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası nezdindeki yeni «A» hesabına nakledilecektir.

b) 500 000 Türk lirası miktarında diğer bir meblâğ, 25 temmuz 1940 tarihli Anlaşma mucibince tediye edilecek olan ve yeni «A» hesabından tesviyesi lazım gelen tali masrafların mahsubu için kezalik eski «A» hesabından yeni «A» hesabına naklolunacaktır.

c) Eski «A» hesabının bakiyesi, «Tasfiye Hususî Hesabı» adındaki yeni bir hesaba geçirilecektir. Eski mukavelelerin iptali maksadile icra edilecek tediyelerle 17 kânunuevvel 1940 tarihli Anlaşmaya ait emtia bedelleri bu hesaptan ödenecektir.

Keza eski «A» hesabına icra edilecek bütün tediye bundan böyle yukarıda derpiş edilen «Tasfiye Hususî Hesabı» na yapılacaktır.

II - Matlubu tükenmedikçe B hesabı, mevcudiyetini muhafaza edecek ve tasfiyesine kadar 25 temmuz 1938 tarihli itilâfnamenin ahkâmı dahilinde idare edilmekte devam eyliyecektir.

III - D hesapları 25 temmuz 1940 Hususî Anlaşmanın hükümleri mucibince idare edilmekte devam edecektir.

Madde — 14

Her iki memleketten birinin «A» hesabında mevcut olabilecek alacaklı bakiye, işbu Anlaşmanın inkizasında ve Türkiye ile Almanya arasında ticarî mübadelelerin tanzimine dair bu günkü tarih ile imzalanan Anlaşmaya I ve I A numaralarla mülhak listeler arasındaki mübadeleler müvazenesine hâlel gelmemek şartile, yukarıda mezkûr Anlaşmaya II numara ile mülhak listenin gerçevesine dahil Türk emtiası ihracatı veyahut bunların mukabilini teşkil eden Alman emtiası ihracatı istimal edilecektir.

Bu günkü tarihle imzalanan Türkiye ile Almanya arasında ticarî mübadelelerin tanzimine dair Anlaşmaya tebaan iki memleketten birine kredi ile ithal edilen eşyanın bedelleri, işbu Anlaşmanın üçüncü ve dördüncü maddelerinde derpiş edilen «A» hesaplarına tesviye edilmekte devam olacaktır.

Madde — 15

İşbu Anlaşma 31 mart 1943 tarihine kadar muteber olacaktır. Tediyelerin tanzimine ait yeni bir tesviye tarzı esasları üzerinde mutabakat temini maksadile her iki Hükûmet işbu Anlaşmanın inkızası tarihinden lâakal üç ay mukaddem birbirleriyle temasa geleceklerdir.

İşbu Anlaşma bugünden itibaren muvakkaten tatbik edilmeğe başlanacak olup iki Hükûmet Anlaşmanın katî şekilde meriyete dahil olacağı tarihi mümkün olduğu kadar süratle Berlinde birbirlerine haber vereceklerdir.

Ankarada 9 teşrinievvel 1941 de, türkçe ve almanca, her iki dil için ikişer aslî nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Ş. Saracoğlu
N. Menemencioglu
H. N. Keşmir

Franz von Papen
Carl Clodius

PROTOKOL

Bu günkü tarihli Anlaşmanın imzası münasebetile âtideki hususat kararlaştırılmıştır.:

1 Birinci teşrin 1941 tarihine kadar Türk gümrüklerine gelmiş olan sunî liflerle karışık dokunmuş alman menşeli mensucattan en çok yüzde otuz nisbetinde (otuz dahil) bu gibi sunî elyafı ihtiva edenlerin sunî ipek ile karışık telâkki edilmeyip aslî maddelerinin nevi ve vasıflarına göre Türk gümrük tarifesinde intibak edebilecekleri pozisyonlar üzerinden resim ödeyerek ithallerine müsaade edilecektir.

İşbu protokol yukarıda mezkûr Anlaşmanın lâyenfek bir cüzünü teşkil eder.

Ankarada, 9 birinciteşrin 1941 tarihinde, türkçe ve almanca, her bir dil için ikişer aslî nüsha olarak, tanzim edilmiştir.

N. Menemenci oğlu

Carl Clodius

H. N. Keşmir

Türk Murahhas Heyeti Reisi

Ankara, 9 birinciteşrin 1941

Bay Reis,

Türkiye Hükûmeti ile Almanya Hükûmeti arasında âtideki hususlarda mutabakat hâsıl olduğunu size bildirmekle şeref kesb ederim :

25 temmuz 1940 ve 17 birincikânun 1940 tarihli Anlaşmalar, Türkiye ile Almanya arasında tediye muamelelerinin tanzimine müteallik bu günkü tarihle akdedilmiş bulunan Anlaşmanın 13 neü maddesinde takarrür ettirilen tadilât nazarı itibara alınmak şartile, tamamen icralarına değin meriyette kalacaklardır. Şu kadar ki, 25 temmuz 1940 tarihli Anlaşmada derpiş edilen plafon çerçevesi dahilindeki ticarî muamelât için ancak 15 sonteşrin 1941 tarihine kadar sipariş verilebilecektir.

En derin saygılarımm kabulünü rica ederim Bay Reis.

N. Menemencioğlu

Carl Clodius

Orta Elçi

Alman Murahhas Heyeti Reisi

Ankara

Alman Murahhas Heyeti Reisi

Ankara, 9 birinciteşrin 1941

Bay Reis,

Almanya Hükûmeti ile Türkiye Hükûmeti arasında atideki hususlarda mutabakat hâsıl olduğunu size bildirmekle şeref kesb ederim :

25 temmuz 1940 ve 17 birinci kânun 1940 tarihli Anlaşmalar, Almanya ile Türkiye arasında tediye muamelelerinin tanzimine müteallik bu günkü tarihle akdedilmiş bulunan Anlaşmanın 13 neü maddesinde takarrür ettirilen tadilât nazarı itibare alınmak şartile, tamamen icralarına değin meri-

yette kalacaklardır. Şu kadar ki, 25 temmuz 1940 tarihli Anlaşmada derpiş edilen plafon çerçevesi dahilindeki ticarî muamelât için ancak 15 son teşrin 1941 tarihine kadar sipariş verilebilecektir.

En derin saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Reis,

Clodius

Numan Menemencioglu

Büyük Elçi

Hariciye vekâleti umumî kâtibi

Türk Murahhas Heyeti Reisi

Ankara

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	16 . XII . 1941 ve 1/707
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	18 . XII . 1941 ve 4/812
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 21 12 22 26,40:41,68,69,70,87:90